

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת יתרו תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 470

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

ענית אמן נתנה בסיני

בברכת 'תקנת שבתי' הנאמרת בתפלת מוסף של שבת, אנו אומרים ביחס למצות השבת: "אז מסיני נצטוו". רבי יהודה ב"ר יקר, רבו של הרמב"ן, מצין שראשי התבות "אז מסיני נצטוו" הם אמן (פרוש התפלות והברכות) חלק א' עמ' קיב). על פי דברי נתן לדרש שבקשו מסדרי התפלה לרמז לנו בקה"ל על ענית האמן הצטוונו כבר בסיני.

ואכן, תרש החייב לענות אמן מקורו קדום ביותר; חכמים למדוהו מדברי משה לישראל בפתח שירת האזינו (דברים לב ג): "כי שם ה' אקרא - הבו גדל לאלקינו", וכן פרשו: "בשעה שאני מזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא בברכה - אתם הבו גדל בענית אמן" (רש"י ברכות כא א, ע"פ יומא לו א).

"אז מסיני נצטוו" - מסדרי התפלה מורים לנו כי ענית אמן, מלבד שהיא מצוה שזכות גדולה היא עבורנו לקימה, היא גם צווי מחלט, וכפי שנופסק בשלחן ערוך (או"ח רטו ב): "כל השומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות מחייב לענות אחריו אמן".

חשבתיו להוסיף עוד, שגם המלים הקודמות בברכה: "וגם האוהבים דבריה גדלה בתרו" מרמזות על ענית אמן; האוהבים את דבור האמן בתרו בגדלה, וכפי שלמדונו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

כאשר שהייתי לאחרונה במיאמי לרגל שמחה משפחתית שמעתי מיהודי רמז נוסף בענין זה. הפסוק אומר (קהלת יב יא): "דברי חכמים כדברנות וקמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחר"; "נתנו מרעה אחר" - ראשי תבות אמן, ללמדנו שאף ענית אמן נתנה לנו ממשה הוועה הנאמן בסיני.

בשבתות אלו אנו קוראים על הכרזתם של אבותינו בהר סיני: "נעשה ונשמע". מה ראוי שאף אנו נכריז: "נעשה ונשמע" - נקפיד על שמיעת הברכות וענית אמן נראוי, ובגן נתחבר לאמונתם של אבותינו, שאף אנו עמדתנו עמקם למרגלות הר סיני.

בקריאת 'נעשה ונשמע'

שבת שלום

278 213 מכאן

בעבור ישמע העם בדברי עמך" (יט ט)
בירושלמי (ברכות א ה) מובאת דעתו של 'לוי' שהסבה שנצטוונו לקרא מדי יום את שלוש פרשיות קריאת שמע היא לפי שעשרת הדברות כלולות בהן. בירושלמי שם הוסיפו ופרטו היכן רמוזים עשרת הדברות בפרשיות קריאת שמע, והובאו הדברים ב'משנה ברוה' (סא ב) שהוסיף וכתב: "על כן צריך האדם להתבונן בעשרת הדברות בעת אמירת קריאת שמע, כדי שלא יבוא לעבר על אחת מהן".

האדמו"ר רבי מאיר מדז'יקוב הביא לכך רמז מהפסוק שלפנינו: עשרת הדברות הכלולים בדבר הראשון הפותח ב"אנכי" - "בא אליך" - נרמזו לה' "בעב הענן" - ב"ע"ב" [72] תבות פרשת 'ויאמר', ובע"נ"ו [170] תבות פרשיות 'שמע' ויהיה אם שמע' (אמרי נעם).

ענית אמן אחר הדברות

"וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" (א)

רש"י פרש (ע"פ מכילתא מס' דבחדש ד) שאחר כל אחת ממצוות העשה הכלולות בעשרת הדברות ענו ישראל 'הו', ואלו אחר כל אחת ממצוות הלא תעשה הכלולות בהם ענו 'לאו'. והנה במדרש (ילקוט ש"י רמיה רסו) נאמר ש"אנכי ולא יהיה לך בדבור אחד נאמר", ולפרוש רש"י יש לשאל כיצד אם כן ענו ישראל אחר דבור זה, שכלל מצוות עשה ולא תעשה כאחד, 'הו' או 'לאו'?

פרש ה'בית אברהם':

אין פונת רש"י לפרש שבני ישראל ענו במפרש על הדברות 'הו' או 'לאו', אלא שענו אמן אחר כל דבר ודבר, ובכך נחשב להם כאלו ענו 'הו' אחר מצות עשה, ו'לאו' אחר מצות לא תעשה. שכן תכלית כל המצוות היא לזכך את האדם ולגלות את האמונה החבויה בלבו (ראה רמב"ן שמו"ט יג טו), ובענית אמן שמשמעותה אמונה, יש הצהרה על קבלת מצוות התורה והתכלית הנובעת מקיימו.

בכך מתישב לשונו של רבי יהודה הלוי בפיטו "ונה מצאה": "ובאו כלם בברית יחד, נעשה ונשמע אמרו כאחד, ופתחו וענו ה' אחד"; שלכאורה, היכן מצינו שענו ישראל 'ה' אחד' במעמד הר סיני? ולפי האמור יובן: כיון שענו אמן והביעו בכך את תקוה אמונתם בה', נחשב להם כאלו ענו 'ה' אחד" ('בית אברהם' מכתבי קדש ב).

יתרו הוציא את ישראל ידי חובת ברית הגומל'

"ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הוציא אתכם ממצרים ומיד פרעה אשר הוציא את העם מתחת יד מצרים" (יח י)

במסכת סנהדרין (צד א) אמרו חכמים שגנאי הוא למשה ולישראל שלא הודו על יציאתם ממצרים בלשון 'ברוך', עד שבא יתרו והודה בלשון 'ברוך'.

ולכאורה תמוה: ומה בכך שלא אמרו 'ברוך', וכי לא די היה בשירה הגדולה שאמרו משה וישראל על שפת הים?

באר רבי אברהם חיים שור בעל ה'תורת חיים':

באומרם את השירה קימו בני ישראל את חובתם כצבור לומר שירה על גס שנעשה לרבים (ראה פסחים קז א), ואולם לא נפטרו בכך מחובתם להודות ב'ברוך' - כלומר בברכת 'הגומל', שבה מחייב כל יחיד מהצבור בפני עצמו. לפיכך, כשבא יתרו והודה ב'ברוך', יצאו בני ישראל ידי חובתם זו בכך שענו אמן אחר ברכתו, אולם נחשב היה הדבר כגנאי עבורם, משום שלא השלימו חובתם זו עד בואו.

באור זה אף מדיק מלשון הגמרא: "שלא אמרו ברוך", עד שבא יתרו... "משמע שבבוא יתרו אמרו ברוך", והיכן מצינו זאת? אלא בודאי ענו אחריו אמן, ובכך נחשב להם כאלו אמרו בעצמם ב'ברוך', וכפי שפסק הרמב"ם (ברכות א יא): "וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך" (תורת חיים סנהדרין צד א).

סוד פחה של תפלת הצדיק

"ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלקים; כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלקים ואת תורתיו" (יח טו-טז)

מדוע פתח הפסוק בלשון רבים: "כי יהיה להם דבר" וסיים בלשון יחיד "בא אלי"?

פרש רבי שמואל עהרנפלד, רבה של מטרסדורף: את דברי משה לחתנו "כי בא אלי העם לדרש אלקים" פרש הרמב"ן: "להתפלל על חולייהם". על פי זאת יש לבאר שכן הסביר משה לחתנו: הסבה שהמון העם בא לבקש דוקא את תפלתו, היא משום ש"כי יהיה להם דבר" - כאשר פוקדת אותם צרה, צערם "בא אלי" ונוגע ללבי בצערי האישי. שכן סוד פחה של תפלת הצדיק טמון בכך שהוא מצטער בצערו של הבא להשיח לפניו את צרתו, כאלו היתה זו צרתו האישית (חתן סופר).

עשרת הדברות בקריאת שמע

"ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן

התפלה המישיחררת

המום על עמדו, כשהוא חושב לעצמו: אם תפלתו של מסלמי יכולה להתקבל, על אחת כמה וכמה תפלתי שלי!

המסקנה היתה מתבקשת. כמה שעות מאחר יותר, כאשר ירד הערב, נעמד ר' יהודה להתפלל ערבית. דמעות זלגו מעיניו בעת שבקש והתחנן לפני הבורא יתברך: "אם גוי מעיד שתפלותיו אליך נענו", זעק במר לבו, "על אחת כמה תפלותיו של יהודי צריכות להענות! אגא קבל תפלתי ועשה עמי אות לטובה. עשה למען שמך, עשה למען אהביך - עמו וצאנך."

ר' יהודה סים את תפלתו הנרגשת ופנה לישן. בלילה ההוא נדה שנת השופט שטפל בתיקו של ר' יהודה. השופט התקשה לקבל את החלטתם של חבר המשפטים. לדידו לא היה סביר להטיל עניש כה כבד על העברה שבצע ר' יהודה. באותו הלילה הוא התחבט בדבר, ובבקר הוא החליט להתקשר מיזמתו לעורך הדין שיצג אותו, ואמר לו שברצונו לשבת ולעין שוב בפסק הדין.

מדבר בזכות מיחדת שמערכת המשפט האנגלית מקנה לשופטים, לעין בשנית בפסק דין שהכרע בידי חבר משפטים, ומטבע הדברים הם משתמשים בה לעתים נדירות ביותר, אם כלל. הפעם הזו היתה אחת מאותן פעמים נדירות...

עורך הדין מהר להעביר את הידיעה לעסקנים המשוריים, והללו נסעו במיוחד לבית הכלא כדי לספר לר' יהודה על המהפך הנדיר שחל בענינו בשעות האחרונות; "מחר ביום ששי בשעות הבקר המקדמות יערו הדין החוזר. ואף שאי אפשר לדעת בודאות שיתחולל מהפך, יש לך סימנים חיוביים מאד, ואנו יכולים להעריך באופטימיות זיהיה שעוד לפני שבת כבר תשתחרר מהכלא."

בבקריו של יום ששי, ערב שבת פרשת ויצא, צעד ר' יהודה לעבר טנדר הפוסטה שבאמצעותו יסע יחד עם כמה אסירים נוספים לעבר בית המשפט. בדרך פגש את באסל העושה את ההכנות האחרונות לקראת שחרורו. כשראהו באסל תמה: "לאן פניך מועדות?", ור' יהודה השיב בפשיטות: "התפלתי לאלקים, והוא שמע את תפלותי; אני יוצא מהכלא עוד לפני שבת!"

לשמע הדברים יצא באסל מכליו מרב התפעלות. הוא החל זועק בקול גדול לכל מי שרק הסכים לשמע: "הנה, אתם רואים, יש אלקים. יש בורא אחד לעולם והוא שומע לתפלות של אלו שמתפללים אליו!"

כמה שעות לאחר מכן התייצב מידענו בפני השופט המדבר.

"עינתי שוב בתיק", אמר השופט, "והגעתי להחלטה כי עקב העמס בבתי הכלא, ובהתחשב בעברה שבצעתי, יש לשחרר אותך באופן מיד."
כמה שעות לפני התקדש השבת יצא ר' יהודה לחפשי. את השבת הוא חגג בביתו, בצוותא חדא עם בני משפחתו לאחר תקופת מאסר קצרה ביותר, ובלא שום הסבר טבעי, מלבד כח התפלה והאמונה.

הספור עוסק בר' יהודה, יהודי יקר ואיש חדש מתושבי לונדון, אשר מסבה כלשהי הסתבך עם רשיות החק האנגליות, ולאחר מאבק משפטי שנמשך כמה שנים, כמנהג המשפט האנגלי, הכרע דינו בידי חבר משפטים להשליח לכלא לתקופת מאסר ממשכת.

עסקנים מסורים שנכנסו בעבי הקורה נסו בתחלה להלחם לבטול גזר הדין, אולם במהירות רבה הבינו שהמאבק נדון לכשלון. מערכת החק האנגלית מגנה על הכרעות חבר המשפטים ומונעת ככל האפשר את בטולם. ר' יהודה הפנים בכאב שאת השנים הבאות הוא עתיד להעביר מאחורי סורג וברית, ובמקום לפל לחדלון החליט להתחזק באמונה ובטחון. את הזמן שנותר עד לכניסתו לכלא נצל לגבוש סדר יום מדקדק לימי שהותו בכלא, כדי שאת השעות הממשכת בו יצל להתקדמות בתורה ובעבודת ה'.

ביום שני לפרשת ויצא, ד' בכסלו, החל ר' יהודה לרצות את ענישו. הוא שכן בתא עם אסיר מסלמי בשם באסל אשר ספר לו בפנים קורנות כי הוא עומד בימים הקרובים להשתחרר לאחר רצוי תקופת מאסר בת ארבעה חודשים. בימים הבאים נראה היה כי הגוי מאשר למדי לקראת שחרורו, אלא שביום רביעי בבקר הבחין ר' יהודה שספר פניו של באסל השתנה באחת. הוא נראה היה עצוב ומדכא לחלוטין.

ר' יהודה התענין בעדינות לפשר הדבר, ובאסל ספר לו בפנים נפולות, כי אף שהוא נשפט למאסר בגין שתי עבירות נפרדות שענישה של כל אחת מהן הוא ארבעה חודשי מאסר, בתחלה הוא הבין כי יוכל לרצות את שני הענישים במקביל, באופן המכנה 'ענישה חופפת'. אולם, אתמול כאשר נגש ללשכתו של מנהל הכלא כדי להסדיר את הליך שחרורו הפתע לשמע כי טעה והענישה היא 'מצטברת', כלומר - הוא יצטרך לשבת בכלא עוד ארבעה חודשים נוספים.

"אתמול בלילה הייתי עצוב ומדכא", אמר באסל לר' יהודה, "מתוך כעס ורגז החלטתי שלא להתפלל את תפלת הערב המסלמית כמנהגי, אולם אל תדאג... הבקר כבר שוב התחזקתי והתפללתי את תפלת השחר שלנו... העזתי אפלו להוסיף בתפלה בקשה מיחדת לאלקים שישנה את גזר הדין לטובה..."

כמה שעות לאחר מכן יצא באסל לעבר משרדי הכלא כדי להסדיר את כניסתו המחודשת לכלא ולברר מהו המועד המחודש לשחרורו הסופי.

כשעתים לאחר שיצא הוא שב אל החדר בצעדי רקוד כשכלו נרעש ונרגש; "אתה שומע", אמר לר' יהודה בהתלהבות, "התפלה שלי התקבלה! הודיעו לי עכשו שבחשוב חוזר שערכו בעניני התברר להם שצדקתי, ואכן נגזר עלי 'ענישה חופפת'. לכן, כבר מחר בבקר אני אשתחרר מהכלא."

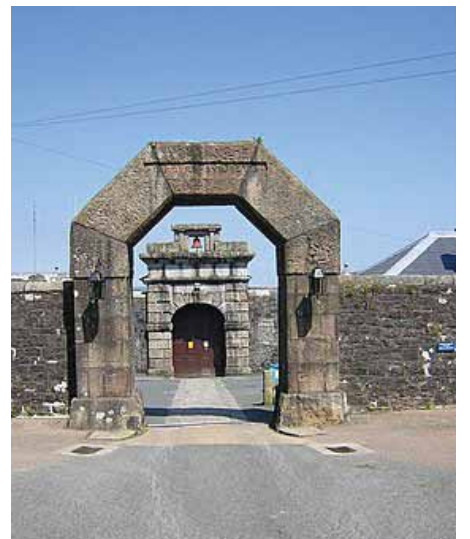
"אתה רואה", צעק המסלמי בהתפעלות, "רק היום בבקר התפללתי על כך, וכבר שמע אלקים את תפלותי ודאג לך שאצא כבר מחר."

באסל פנה לארגן את חפציו, ור' יהודה נותר

נסיים. מי אינו מצפה להם?! כמה פעמים בחיים מצאנו עצמנו בנקדת 'אין מוצא', כאשר לבנו מיחל לגס של ממש שיחלצנו מצרתנו!

מהספור הבא מוכח בודאות כי גם בימינו יש נסים! ואמנם, אמת היא כי אין פה 'אלקינו בכל קראנו אליו. אמר מעתה, לא נס הוא זה, כי אם פעלת כחה של מתנת התפלה שהעניק לנו הבורא יתברך ברב רחמיו וחסדיו, לטוב לנו כל הימים.

בלילה ההוא נדה שנת השופט שטפל בתיקו של ר' יהודה. השופט התקשה לקבל את החלטתם של חבר המשפטים, לדידו לא היה סביר להטיל עניש כה כבד על העברה שבצע ר' יהודה. באותו הלילה הוא התחבט בדבר, ובבקר הוא החליט להתקשר מיזמתו לעורך הדין שיצג אותו, ואמר לו שברצונו לשבת ולעין שוב בפסק הדין.

השער הראשי של בית הכלא דרטמור באנגליה

ועם כל זה, כאשר מתרחשים נסים, כלנו יוצאים מכלינו מהתפעלות, ולבנו הוקמה מהודאה לה'. יש בו, בנס, כדי להמחיש לנו את פעלת ה' בעולם ולחדד בלבנו את ההכרה שהכל תלוי בו ויתברך.

ספור הנס המפלא המובא כאן לפניכם ספר מפי בעל המעשה מפי הרב הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א באחד משעוריו. בספור זה טמון אף ממד מיחד של קדושת ה', בבחינת 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך'.

בעולם הבא לומדים להעריך כל אמן

שאז הבחין בזוית עיניו באדם הנושא שק מלא כפרות להם על כתפו.

איש זה רמאי היה. השיק שברשותו היה מלא בלחם מעפוש, ורק מלמעלה היח כפרות טריים כדי להטעות את העין, אלא שמידיענו לא ידע על כך, וברב רעבונו הוא התחנן בפני ההלך שיעניק לו מכפרותיו, והתנצל כי אין לו כיצד לשלם על כך, מלבד קמץ אבנים פשוטות שברשותו...

הרמאי הביט באבנים ונשימתו נעתקה, אך הוא פלא את התרשותו ומתוך רחמים מעשים 'אות' לעסקה והרכוש החליף ידים; זה קבל לרשותו שק מלא בלחם נקודים, והשני הפך בו רגע לעשיר מפלג.

האכילה נסקה בו כח. סוף סוף תמו תלאותיו של מידיענו ורגליו עמדו בפתח עירו.

בני ביתו וחבריו הנרגשים מהרו לצאת לקראתו ולקדם את פניו בשמחה גדולה, הן שנים כה רבות שלא התראו עמו. כאשר נכנס לביתו מהרו ילדיו לחטט בצרורותיו מתוך תקוה שבודאי מלאים הם מפל טוב הארץ אשר בא ממנה, אך מה רבה היתה אכזבתם כשגלו שהשקים מלאים בלחם מעפוש. בראותם זאת, זעקו ילדיו במר נפשם: "אבא, האם לכך עזבתנו שנים רבות, כדי להביא לנו לחם שאיננו ראוים אפילו לאכילת בעלי חיים?".

לאחר שנגעו מעט מצערם, שבו וחפשו באמתחתו, עד שלבסוף מצאו אבן אחת שנשמטה מידו כאשר הוריק את שקו לידי מוכר הלחם הרמאי. כמו כן הבחינו בכפתורי בגדו שהיו מעטרים אף הם באבנים אלו, ומיד נטלו אותם ומהרו לרוץ לסוחר המרגליות שגר ברחוב הסמוך כדי שיעריך את שוים. לשמחתם הוא העריכם בהון תועפות שהפך אותם מיד לעשירים.

אלא שאביהם לא היה שתרף לשמחתם, אדרבה, השמועה על כך גרמה לו למרט את שערות ראשו ולזעק בקול גדול: "אוי לי, הן יכלתי לקחת משם עגלות טעונות בזהב ואבנים טובות ולהפך עתה לעשיר שבעשירי תבל, ואלו אני כמו יד אבדתי את הכל כשהחלפתי את המעט שהיה בידי בעד שק מלא כפרות מעפשים!" דמעות זלגו על לחייו כשאמר זאת ואיש לא הצליח לנחמו.

והנמשל ברור, כאמור: אם יקפיד האדם לענות אמן על כל הברכות הרבות המזדמנות לפניו מדי יום בבית הכנסת, בבית ובכל פנה, אזי יזכה ובעת פקדתו "בא יבא ברנה", אך אם חלילה יתרושל בכך, אזי בבואו לפני בית דין של מעלה, כאשר יוכח בערף שכרה ובשויה האמתי של כל אמן שייכול היה לענות בנקל ובלא טרח, אזי "הלוך ילך ובכה" על אשר לא שת לבו והשליך מנגד אבני פז ויהלומים שכאלו, ובמקום לאוגרם בבית גנזיו החליפם בעד כפרות לחם מעפשים... (ספר הפנים' [לגרז"ו לייכטר] אות לא).

הרבי מאפטא בעל האוהב ישראל היה דורש את הפסוק (תהלים קכו ו): "הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברנה נשא אלמתי" על מצות עניית אמן, וכך אמר:

בעולם הזה אין אדם יודע להעריך את גדל מעלתה של עניית אמן. שומע הוא ברכות רב ולעתים אינו שת לבו לענות אמן אחריה. בבואו לעולם העליון, עת יוכח לראות עד כמה חשובה כל עניית אמן לפני ה', בודאי יתחרט עד מאד על הזלזול שהפגין, אלא שאז יהיה זה כבר מאחר מדי.

לכך רומז הכתוב דלעיל: מי שזלזל בעניית אמן בעולם הזה, כאשר "הלוך ילך" - לבית עולמו, אזי "ובכה" - יבכה ויתחרט על שלא השפיל לאסוף עוד ועוד אמונים. אולם "נשא משך הזרע" - מי שהקפיד על עניית אמן, שנדמית בעולם הזה כגרעין תבואה קטן הנזרע באדמה, אזי "בא יבא ברנה" - יכנס לעולם העליון בגיל וברנה, כשהוא "נשא אלמתי" - כשיפתחו בפניו שערי גן עדן בזכות עניית אמן, ואז יבין שהאמן שנראית בעולם הזה כזרע קטן היא מצוה גדולה ונכבדה המשולה לאלומה גדולה.

הוסיף האוהב ישראל ונשא על כך את משלו:

משל לעשיר שירד מנכסיו והפך לאביון. כיון שהתביש במצבו ולא היה מסגל לבקש עזרה מאנשי עירו, החליט לעזב את מקום מגוריו, לנדד למקום שאין מכירים אותו, ושם לנסות ולשקם את מעמדו. במשך כמה שנים נדד האיש ממקום למקום, עד שפחו רגליו בארץ רחוקה, במקום שבו הרים וגבעות גדושים במחצבי זהב ואבנים יקרות.

במדינה ההיא היו מתגוללים אבנים יקרות כדמן על פני האדמה, עד שלרב שכיהתן איש לא שת לבו לשוין. משהתרגל הסוחר למקום, נטה גם הוא לחשב שאין לאבנים אלו כל ערך, ואף בעיניו היו הן כאבנים רגילות.

שנים חלפו עליו במסחר כושל, עד שלבסוף התיאש והחליט לשוב למשפחתו שנותרה במרחקים חרדה לשלומו. כיון שלא רצה לחזר בידיים ריקות הפך בדעתו והתבונן במחשבתו, מה יוכל להביא לביתו. לבסוף עלה בו רעיון לטל קמץ מהאבנים המתגוללות

באותו מקום, שאף כי אינן שוות הרבה הרי מראן שונה במקצת מאבני המקום שבו התגורר... אמר ועשה. נטל קמץ אבנים וצָרָן באמתחתו, לבש את בגדו שפמנהג המקום היה רכוס בכפתורים המשבצים באבנים אלו, ויצא לדרך.

הדרך חזרה היתה קשה ורצופת מכשולים וסכנות, ובמהלכה תעה הסוחר בדרך ולא הצליח למצא מוצא. מזונו אזל, והוא סובב על פני השממה בדאגה מפני המות שעשוי לפוקדו בקרוב... אלא

מצבת קדשו של בעל האוהב ישראל 'קמז' ב'בז'

בית מדרשו של בעל האוהב ישראל מאפטא

אמן מחישה רבואה

דרש האדמו"ר רבי אהרן ראטה בעל 'שומר אמונים':

בשעה שישראל עונים אמן, מיד מזדמנת השכינה הקדושה ושוהה באותו המקום שעונים. ומכח השראת השכינה באה לאדם העונה רבואה שלמה - רפואת הנפש ורפואת הגוף. ענין זה נרמז בפסוק (שמות טו כו): "כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך"; על ידי "כי אני" - בגימטריה אמן, "ה' רפאך" - שכינת ה' תשרה עליך ותזכה לרפואה וישועה (אמרי אהרן בשלח).

מלאכי אמן מלמדים זכות

פעם הבחין הרבי מאזרוב בעל האש דת' באדם המברך ברוכותיו בלחש, מבלי לזכות את הסוכבים בעניית אמן אחר ברוכותיו. פנה אליו הרבי ואמר לו: "הלא לפני זמן קט בקשנתי שאתפלל ואעזור רחמים עליך. והלוא לו ברכת בקול היית זוכה שהמלאכים שהיו נבראים מעניית אמן על ברוכותי היו יכולים לשמש מליצי ישר בעבורך!" (בלבת אש"ח"ב עמ' קעא)

אמן מגרשת מחלות

המשפיע רבי אליהו ראטה אמר לתלמידיו שומעי לקחו:

"דעו לכם, כי על ידי עניית אמן כהגון, משפיעים אנו על עצמנו השפעות טובות בגשמיות וברוחניות ומגשרים המחלות מן הבית. כל אדם צריך לחשב חשבונו של עולם, מה הוא מעדיף - האם ללכת לדרש ברופאים או לענות אמן בקול" (איש חסיד היה' עמ' רלא).

וכבר היה מעשה שבאו להזכיר לפניו את אחד מתלמידיו, בחור צעיר שחלה אנושות. מיד אסף רבי אליהו את באי ביתו, הניח לפניהם על השלחן מגון סוגי מאכלים, המחיכים בברכות שונות, ובקש שכל אחד יברך בקול ובכונה ברכה ראשונה וברכה אחרונה על כל אחד מסוגי המאכלים, והכל יענו אחריו אמן בכונה לזכותו של החבור החולה. על הנהגה זו אמר רבי אליהו כי היא "תקון גדול והמתקת הדינים נפלאה עבור החולה" (שם עמ' רסח).

למערכת 'וכל מאמינים'

החיים והברכה,

בימי החורף, עת מתפללים אנו לזכות לגשמי ברכה, רצייתי לעורר בהקשר לכך כי בספר 'שמנה לחמו' (פרשת נח) מובא כי הגשמים באים בזכות עניית אמן, ולכך כונו חכמינו זכרונם לברכה באומרים (תענית ח א): "אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמה". בספר זה אף הובא רמז לכך מן הפסוק (בראשית ח ב): "ויסכרו מעינת תהום וארבת השמים ויפלא הגשם מן השמים". "ויפלא הגשם מן" - סופי תבות אמן. רמז לכך שהגשמים יורדים בזכות עניית אמן, ואם אין עונים אמן פהלכה עלולים הם חלילה להעצר.

חשבת להביא רמז נוסף לכך מהפסוק ש'אנו אומרים פעמים בכל יום בקריאת שמע (דברים יא ד): "ונתתי מטר ארצכם בעתו" - "נתתי מטר ארצכם" ראשי תבות אמן.

אפשר להוסיף ולומר כי לכך מכונים הגשמים בשם: "גשמי ברכה", לפי שהם יורדים בזכות אמירת הברכות ועניית האמן.

בברכה ובהוקרה,

ש.י.

רושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס
שקספרו 08-9746102
או לכתבת המייל:
9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

הגר"ש בראך רבה של קאשוי

רבי שאול בראך אב"ד קאשוי כ"ו בשבט ת"ש

רבי שאול בראך נולד לאביו רבי אלעזר בשנת תרכ"ה. לאחר הגיעו למצוות נסע לשיבתו של המהר"ם שיק בחוסט והספיק ללמד אצלו תשעה חדשים, עד להסתלקותו. לאחר מכן למד בשיבתו של רבי שמואל עהרנפלד, רבה של מטרסדורף

בעל ה'חתן סופר'. במהלך השנים אף הרבה להסתופף בצלם של אדמו"ר בעלז וסיגט.

משנת תרנ"ב כהן ברבנות מאנגדורף ולאחר מכן בקראלי, עד שהתמנה לרבה של קאשוי, בה שמש ברבנות עד סוף ימיו והנהיג את קהלתו ברמה. היה מחשובי הרבנים והפוסקים בדורו, ולחם מלחמת ה' במי שבקשו לפגוע בקדשי ישראל. כמו כן הקים בקאשוי ישיבה גדולה שעמד בראשותה והעמיד תלמידים הרבה.

הגר"ש חבר ספרים רבים שחלקם לא הדפסו, ביניהם: 'בהית הבקר' על חג השבועות; 'גבעת שאול' על חדש אלול; 'אבות על בנינים' וחלק לעולם הבא על פרקי אבות; 'טוב דבריך' על שיר השירים; 'לבא בעי' על סוגיות הש"ס; 'שאול שאול' על שו"ע י"ד. נסתלק לבית עולמו בכ"ו בשבט בקאשוי, ושם מקום מנוחתו כבוד.

להקפיד לענות אמן בזמן המדיק

רבי שאול בראך היה מרבה להזהיר את תלמידיו ובני קהלתו שיקפידו לענות אמן פראוי. והיה מבאר שאת האמן יש לענות בדיוק בזמן, שכן המקדים או מאחר בענייתה, לא רק שלא קיים מצוה, אלא עוון גדול בידו; כשמתקדים לענות אמן קודם שסיים המברך את ברכתו, הרי זו 'אמן חטופה' (מאירי ברכות מז א; שו"ע קכד ח). ואלו כפאשר עונה לאחר זמן ולא מיד עם סיום הברכה, הרי זו 'אמן יתוקה' (מאירי שם. וראה רמ"א שם).

והביא הגר"ש רמז נפלא לחובת ההקפדה על כך מן הכתוב (שה"ש א ד): "משכני אחרך נרוצה", שראשי תבותיו הם אמן. "משכני" - יש למשך את האמן עד שסיים המברך את ברכתו, ואולם "אחרך נרוצה" - מיד שסיים המברך יזדרז לענות אמן (טוב דבריך' שה"ש א ד; 'שאול בחיר ה' עמ' קפט).